

SINT-LUTGARDISSTOEL VRUCHTBAARHEIDSRITUEEL SINT-ODULPHUSKERK BORGLOON

Paul Delaet - Sint-Lutgardisstoel – Sint-Odulphuskerk Borgloon

De **Sint-Lutgardisstoel**, het oudste zitmeubel (ca. 1200) in Vlaanderen, is **beschermde als Vlaams topstuk**. Deze **middeleeuwse koorstoel** wordt sinds 2020 bewaard in de vroegromaanse kapittelkerk Sint-Odulphus in Borgloon. Hij staat nu op de historische plek waar de mystica Lutgardis, op bezoek bij de kluizenares Jutta, een 'overvloedige' genade-ervaring beleefde en in verrukking danste (opgetekend door haar vriend en biograaf Thomas van Cantimpré in zijn *Vita Lutgardis Aquiriensis* nr.16 uit 1246-48). Het schilderij en de glasramen op de plaats van de stoel verwijzen hiernaar. De Sint-Lutgardisstoel is bovendien **drager van een oud vruchtbaarheidsritueel**, dat nu in Borgloon in ere gehouden wordt.

Sinds zijn ontstaan is deze unieke stoel altijd in de streek gebleven (Sint-Truiden–Borgloon–Tongeren) waar het leven van de jonge heilige Lutgardis (1182-1246) zich afspeelde. Oorspronkelijk maakte de stoel vermoedelijk deel uit van het koorstoelte van de Sint-Catharinagemeenschap te Sint-Truiden, waartoe de jonge Lutgardis van Tongeren behoorde. Na 1206 verliet Lutgardis Sint-Truiden voor een nieuwe cisterciënzergemeenschap die zich vestigde in Waals-Brabant. Als heilige Lutgard van Aywieres (Aywiers) werd zij wereldwijd vermaard.

De achtergebleven koorstoel verhuisde mogelijk in 1231 samen met de zusters van het Sint-Catharinaklooster naar de abdij van Nonnemielen in Metsteren (Sint-Truiden), waar hij eeuwenlang bleef (al is enkel uit 1743 een schriftelijke bevestiging bewaard). Na de Franse revolutie kwam de stoel in 1836 terecht in het cisterciënzerinnenklooster Mariënlof in Colen-Kerniel. Sinds de opheffing van deze priorij is de stoel toevertrouwd aan de Sint-Odulphuskerk te Borgloon.

De stoel kent van oudsher een **devotioneel gebruik**. **Vrouwen met een onvervulde kinderwens namen plaats op de stoel en baden voor een zwangerschap of een voorspoedige bevalling.**

De aanvang van dit gebruik om de voorspraak van de heilige Lutgard te bekomen door op haar stoel te gaan zitten is onbekend, net als de oorsprong ervan. Er is ook geen inhoudelijk verband tussen het levensverhaal van de heilige Lutgard en een onvervulde kinderwens of vruchtbaarheid. In 1936 schreef H. Van Lieshout over het ritueel. De stoel zag er enigszins anders uit. De dames die er op gingen zitten, baden vaak drie weesgegroettes. Omdat de stabiliteit van de stoel verslechterde, werd het gebruik later verboden. Bovendien gingen bezoekers de stoel als een relik aanzien. Om de kracht van de stoel en van de heilige Lutgard in bezit te krijgen, werden er stukjes van afgesneden en mee naar huis genomen.

De kerkfabriek Sint-Odulphus Borgloon, die van eigenaar bisdom Hasselt het hoederecht over de stoel kreeg, houdt nu de devotie en de ritus rond de stoel in stand. Wie dat wenst, kan onder begeleiding van een medewerker die hiertoe is gemandateerd door de parochie en de kerkraad, op de stoel komen plaatsnemen. Contactgegevens voor een afspraak zijn te vinden op de website. **Het vruchtbaarheidsritueel wordt in ere gehouden, op de wijze zoals het ook bij de zusters in Colen gebruikelijk was:**

Na een discreet kennismakingsgesprekje wordt iets verteld over de heilige Lutgardis en het verhaal van haar stoel op deze bijzondere plek. De kaars bij de stoel wordt aangestoken en men neemt plaats.
iets van het verlangen, de pijn, de vertwijfeling... wordt persoonlijk onder woorden gebracht door degene die het ritueel heeft aangevraagd. Dan is er even stilte voor persoonlijk gebed.

Nadien wordt een gebedstekst uitgesproken in naam van en voor de aanwezige(n) in de stoel. Tenslotte bidt men samen een onzevader en een weesgegroet, waarbij partners elkaar bij de hand nemen.

Mensen uit alle lagen van de bevolking en van overal doen een aanvraag voor een bezoek aan de stoel. Telkens is het een betekenisvol, versterkend en hoopvol gebeuren. In het gulden boek van de kerk werd op 24 november 2021 neergeschreven: “**Nadat we eerder dit jaar op de vruchtbaarheidsstoel plaatsnamen, is drie weken geleden onze dochter Jutta-Johanna geboren. Immens gelukkig, ontzettend dankbaar.**”

Het ritueel en de devotie bij de stoel van de heilige Lutgardis biedt vele mensen een toeverlaat, waarbij ze op verhaal kunnen komen. Dit was zo in het verleden, maar is evenzeer nog zo in onze huidige tijd, die voorziet in een technologische benadering van vruchtbaarheidsproblemen.

De middeleeuwse Lutgardisstoel heeft zo niet alleen waarde als topstuk, maar is tevens drager van een **springlevend** immaterieel-erfgoedgebruik.

INZENDER

Rob Vandueren
Forum OKSO vzw (Open Kerk Sint-Odulphus)
<http://www.sint-odulphuskerk.be>

LOCATIE

Speelhof
3840 Borgloon

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#ritueel #levensbeschouwelijk gebruik